

Биологија – 6. разред КРИТЕРИЈУМИ И ЕЛЕМЕНТИ ОЦЕЊИВАЊА

Увод

У складу са чланом Правилника о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању (Сл.гласник РС , бр. 10/2024) усклађени су елементи праћења и оцењивања ,као и начини и поступци вредновања (члан 6, став 2) . Критеријуми су сачињени у складу и са другим законским и подзаконским актима, од којих посебно истичемо Првилник о стандардима квалитета рада установе (Сл. гласник РС ,бр.34/2019) и Правилнике о плану и програму наставе и учења за пети, шести,седми и осми разред основне школе .

Критеријуми и елементи оцењивања усклађени су са осталим школским документима.

Начин поступци и елементи оцењивања

Иницијално процењивање

До краја треће наставне недеље од почетка школске године , наставник процењује претходна постигнућа ученика у оквиру одређене области или теме , које су од значаја за предмет у тој школској години. Иницијално процењивање најављује се три радна дана пре планираног одржавања .

Формативно оцењивање садржи повратну информацију о остварености прописаних исхода и стандарда постигнућа и ангажовања у оквиру предмета са јасном препоруком за даље напредовање. Оцена је јавна.

Сумативно/бројчано оцењивање јесте вредновање постигнућа ученика на крају програмске целине или на крају полугодишта.

Оцена ученика

Оцена је описна и бројчана. Оцена је објективна и поуздана мера напредовања и развоја ученика , као и ангажовања ученика и његове самосталности у раду.

Бројчане оцене су :

Одличан (5), врло добар (4), добар (3), довољан (2), недовољан (1). Оцена један (1) је непрелазна.

Оцену одличан (5) добија ученик који:

- у потпуности показује способност трансформације знања и примене у новим ситуацијама;
- са лакоћом логички повезује чињенице и појмове;
- самостално изводи закључке који се заснивају на подацима;
- решава проблеме на нивоу стваралачког мишљења и у потпуности критички расуђује;
- показује изузетну самосталност уз изузетно висок степен активности и ангажовања.

Оцену врло добар (4) добија ученик који:

- у великој мери показује способност примене знања и логички повезује чињенице и појмове;
- самостално изводи закључке који се заснивају на подацима;
- решава поједине проблеме на нивоу стваралачког мишљења и у знатној мери критички расуђује;
- показује велику самосталност и висок степен активности и ангажовања.

Оцену добар (3) добија ученик који:

- у довољној мери показује способност употребе информација у новим ситуацијама;
- у знатној мери логички повезује чињенице и појмове;
- већим делом самостално изводи закључке који се заснивају на подацима и делимично самостално решава поједине проблеме;
- у довољној мери критички расуђује;
- показује делимични степен активности и ангажовања.

Оцену довољан (2) добија ученик који:

- знања која је остварио су на нивоу репродукције, уз минималну примену;
- у мањој мери логички повезује чињенице и појмове и искључиво уз подршку наставника изводи закључке који се заснивају на подацима;
- понекад је самосталан у решавању проблема и у недовољној мери критички расуђује;
- показује мањи степен активности и ангажовања.

Оцену недовољан (1) добија ученик који:

- знања која је остварио нису ни на нивоу препознавања и не показује способност репродукције и примене;
- не изводи закључке који се заснивају на подацима;
- критички не расуђује;
- не показује интересовање за учешће у активностима нити ангажовање.

Бројчана оцена утврђује се на основу остварености исхода, самосталности и ангажовања ученика.

У току једног полугодишта ученик ће бити оцењен најмање 4 пута и то:

- једна оцена са најављене писмене провере дуже од 15 минута
- најмање две оцене на усменој провери постигнућа
- најмање једну оцену на основу формативног оцењивања

Ученик се оцењује на основу:

1. Усне провере постигнућа (у току полугодишта најмање једна оцена треба да буде на основу усмене провере постигнућа ученика).
Ученик може бити оцењен на основу одговарања на питања, дискусије на часу, учешћа у решавању проблемских задатака, презентовања есеја, мапирања појмова и др. Усмено испитивање се неће посебно најављивати.

2. Писмене провере постигнућа ученика (у току оба полугодишта). Ученик ће имати по две оцене у полугодишту , на основу писмених провера дужим од 15 минута. Време писмених провера биће благовремено истакнуто на сајту школе. Ученик има право у увид у свој рад, оцена је јавна и добијена оцена уписује се у прописану евиденцију /е- дневник / осам дана од дана провере.

Писмене провере постигнућа у трајању до 15 минута обављају се без најаве , а имају за циљ утврђивање савладаности дела програмских садржаја , односно исхода. Оставреност постигнућа на овим проверама може бити саставни део оцене добијене другом техником оцењивања.

Скала вредновања постигнућа :

0% - 30% = недовољан (1)

31% - 50% = довољан (2)

51% - 70% = добар (3)

71% - 85% = врлодобар (4)

86% - 100% = одличан (5)

3. Ученик се оцењује и на основу активности и његових резултата рада , а посебно: излагања и представљања (изложба радова, резултати истраживања, модели, постери и сл.), учешћа у дебати и дикусији, писања есеја, домаћих задатака , учешћа у различитим облицима групног рада и пројектима и сл.). Рад у групи подразумева тимски рад ученика, ангажованост, размену , повезивање и примену идеја .Рад на пројекту оцењује се кроз вредновање активности и ангажовања током рада на пројекту, стеченог и примењеног знања, стеченим међупредметним компетенцијама и излагањем резултат рада. Наставник јасно дефинише и информише ученике са елементима за вредновање у оквиру групног рада , укључујући и пројекте у оквиру предмета.

4. Практични рад, лабораторијске и друге вежбе, спортске активности оцењују се на основу примене учениковог знања, самосталности, показаних вештина у коришћењу алата, материјала инструмената и других помагала , као и примене мера заштите према себи, другима и околини , у складу са програмом наставе и учења.

Ангажовање и самосталност ученика

Процена степена ангажовања и самосталности ученика континуирано се прати и наставник их евидентира у педагошкој документацији. Ови елементи интегришу се у формативну оцену, која ће најмање једном у толу полугодишта бити преточена у сумативну и као таква, евидентирана у прописану евиденцију /е-дневник/.

КРИТЕРИЈУМИ ЗА БРОЈЧАНУ ОЦЕНУ

Бројчана оцена из биологије у складу са Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању (члан 6 став 2), у току школске године утврђује се на основу следећих критеријума: оствареност исхода, самосталност и ангажовање ученика.

ОСТВАРЕНОСТ ИСХОДА

Оцена	Садржај
НАСТАВНА ТЕМА: Јединство грађе и функције као основа живота	
НЕДОВОЉАН - (1)	добија ученик који нема познавање основних биолошких појмова, појава, процеса и односа. Знања која је остварио нису ни на нивоу препознавања и не показује способност репродукције и примене, не изводи закључке који се заснивају на подацима, критички не расуђује, не показује жељу за напредовањем као ни интересовање за учешће у активностима нити ангажовање.
ДОВОЉАН - (2)	Репродукује да су организми изграђени од ћелија именује основне делове ћелије именује основне органе биљака, животиња и човека
ДОБАР - (3)	Објашњава својим речима карактеристике и основне функције спољашње грађе биљака, животиња и човека, идентификује основне прилагођености спољашње грађе живих бића на услове животне средине, разликује и упоређује карактеристике биљне и животињске ћелије.
ВРЛО ДОБАР - (4)	Интерпретира и упоређује међусобну основну грађу органа биљака, животиња и човека и разлучи њихову улогу, Интерпретира, разликује и повезује улоге неких органела у ћелији
ОДЛИЧАН - (5)	Издваја и критички аргуменовано објашњава положај органа биљака, животиња и човека и упоређује их са њиховом улогом у организму издваја узрок развоја и усложњавања грађе и функције током еволуције. Да начини једноставан протокол прикупљања података и формулар за упис резултата и критички и аргументовано анализира добијене податке Користи доступну ИКТ и другу опрему у истраживању, прикупљање, обрада и синтеза података и критички приступ добијених резултата
НАСТАВНА ТЕМА: Живот у екосистему	
НЕДОВОЉАН - (1)	добија ученик који нема познавање основних биолошких појмова, појава, процеса и односа. Знања која је остварио нису ни на нивоу препознавања и не показује способност репродукције и примене, не изводи закључке који се заснивају на подацима, критички не расуђује, не показује жељу за напредовањем као ни интересовање за учешће у активностима нити ангажовање.
ДОВОЉАН - (2)	препознаје основне еколошке појмове и уме да репродукује дефиниције (животна средина, станиште, животна заједница), Именује и препознаје утицаје појединих неживих и живих фактора на организме и популације

ДОБАР - (3)	Објашњава разлике између еколошких појмова: животна средина, станиште, популација, биоценоза и типове еколошких фактора
ВРЛО ДОБАР - (4)	Интерпретира и повезује разноврсност односа организама у популацији и биоценози Идентификује и издваја утицаје еколошких фактора на њих
ОДЛИЧАН - (5)	Аргументује утицај човека на биосферу предвиђа могуће последице и илуструје примерима деловање људи на животну средину и критички и аргументовано процењује последице таквих дејстава, као и њихов утицај на односе организама у популацији и биоценози. Користи доступну ИКТ и другу опрему у истраживању, прикупљање, обрада и синтаза података и критички приступ добијених резултата
НАСТАВНА ТЕМА: Наслеђивање и еволуција	
НЕДОВОЉАН - (1)	добија ученик који нема познавање основних биолошких појмова, појава, процеса и односа. Знања која је остварио нису ни на нивоу препознавања и не показује способност репродукције и примене, не изводи закључке који се заснивају на подацима, критички не расуђује, не показује жељу за напредовањем као ни интересовање за учешће у активностима нити ангажовање.
ДОВОЉАН - (2)	Повезује и дефинише да јединка једне врсте даје потомке исте врсте Дефинише/уме да понови дефиницију/ шта је наслеђивање Именује и дефинише основне појмове о процесима размножавања, Уме да понови да свака ћелија у организму садржи генетички материјал дефинише како делују гени и уме да понови да се стечене особине не наслеђују
ДОБАР - (3)	Идентификује основне разлике између полног и бесполог размножавања Рашчлани механизам настанка зигота Идентификује и издвоји узроке зашто потомци личе на родитеље и њихове претке, али нису идентични са њима Интерпретира и илуструје разлике између полних и телесних ћелија
ВРЛО ДОБАР - (4)	Издвоја и рашчлањује узроке утицаја на развиће организама - поред генетичког материјала и утицај средине Упоредује прикупљене податке о варијабилности организама унутар једне врсте, табеларно и графички их представи и коментарише добијене подтаке и изведе једноставне закључке
ОДЛИЧАН - (5)	Аргументовано и критички објашњава како настају нове врсте Супротстави различите примере варијабилности и изведе закључке Критички просуђује о значју природне и вештачке селекције Користи доступну ИКТ и другу опрему у истраживању, прикупљање, обрада и синтаза података и критички приступ

	добијених резултата
НАСТАВНА ТЕМА: Порекло и разноврсност живог света	
НЕДОВОЉАН - (1)	добија ученик који нема познавање основних биолошких појмова, појава, процеса и односа. Знања која је остварио нису ни на нивоу препознавања и не показује способност репродукције и примене, не изводи закључке који се заснивају на подацима, критички не расуђује, не показује жељу за напредовањем као ни интересовање за учешће у активностима нити ангажовање.
ДОВОЉАН - (2)	Издваја и понавља карактеристике живих бића, препознаје и издваја живу и неживу природу Препознаје и именује основни лабораторијски прибор Демонстрира коришћење лупе, уме да начини скицу лупе и именује њене делове Уме да понови да су најситнија жива бића изграђена од једне ћелије Репродукује дефиницију ћелије - ћелија најмања јединица грађе свих вишећелијских организама Препознаје и именује на цртежу основне делове ћелије Репродукује основне делове ћелије Уме да понови и направи попис основних карактеристика грађе биљака, животиња и човека, Именује основну организацју органа у којима се одвијају животни процеси Репродукује дефиницију еволуције.
ДОБАР - (3)	Примењује критеријуме за разликовање живог од неживог Издвоји и прокоментарише значај експеримента Установи и издвоји одређене разлике у грађи ћелија у зависности од функције коју обављају у вишећелијском организму Интерпретира улогу појединих делова ћелије, Установљава и рашчлањује разлике између биљне и животињске ћелије разуме нивое организације јединке (зна да се ћелије групишу у ткива, да ткива изграђују органе ...), Повезује и коментарише да је за живот потребна енергија коју организми обезбеђују исхраном, Повезује, показује и коментарише да су поједини процеси заједнички за сва жива бића (дисање, растење, размножавање...), Повезује да у процесу фотосинтезе биљке производе храну
ВРЛО ДОБАР - (4)	Издваја и рашчлањује појам еволуције и основне факторе који доводе до ње Идентификује узроке, издваја и коментарише да и у биљној и у животињској ћелији сложене материје могу да се разграђују при чему се ослобађа енергија и да се тај процес зове дисање
ОДЛИЧАН - (5)	Закључује, критички просуђује, преиспитује чињенице , наводи своје примере, уопштава, примењује методе за упознавање природе.

	примењује критеријуме за разликовање живог од неживог у граничним случајевима (нпр. делови организма, плодови) Користи доступну ИКТ и другу опрему у истраживању, прикупљање, обрада и синтаза података и критички приступ добијених резултата
НАСТАВНА ТЕМА: Човек и здравље	
НЕДОВОЉАН - (1)	добија ученик који нема познавање основних биолошких појмова, појава, процеса и односа. Знања која је остварио нису ни на нивоу препознавања и не показује способност репродукције и примене, не изводи закључке који се заснивају на подацима, критички не расуђује, не показује жељу за напредовањем као ни интересовање за учешће у активностима нити ангажовање.
ДОВОЉАН - (2)	Именује основне хигијенске мере и уме да понови зашто су потребне Препознаје и издваја основне принципе здраве исхране Именује и уме да повеже основне изазиваче болести и како неповољно утичу на укупан квалитет живота и препознаје коме може да се обрати за помоћ (институцијама и стручњацима).
ДОБАР - (3)	Идентификује и интерпретира значај и објашњава својим речима основне принципе правилног комбиновања животних намирница, Објашњава својим речима какав значај за здравље имају умерена физичка активност и поштовање биолошких ритмова (сна, одмора).
ВРЛО ДОБАР - (4)	идентификује елементе здравог начина живота и у односу на њих уме да процени сопствене животне навике , примењује здрав начин живота их и избегава ризична понашања
ОДЛИЧАН - (5)	Критички просуђује узроке и физиолошке последице заразних болести и класификује главне компоненте намирница и њихову хранљиву вредност и сачивања предлога здравог јеловника Користи доступну ИКТ и другу опрему у истраживању, прикупљање, обрада и синтаза података и критички приступ добијених резултата

САМОСТАЛНОСТ И АНГАЖОВАЊЕ УЧЕНИКА

Оцена	Самосталност и ангажовање ученика
Недовољан (1)	Не показује интересовање за учешће у активностима нити ангажовање
Довољан (2)	Показује мањи степен активности и ангажовања
Добар (3)	Показује делимични степен активности и ангажовања
Врло добар (4)	Показује велику самосталност и високи степен активности и ангажовања

Одличан (5)	Показује изузетну самосталност уз изузетно висок степен активности и ангажовања
--------------------	---

ОЦЕЊИВАЊЕ УЧЕНИКА КОЈИМА СЕ ПРУЖА ДОДАТНА ПОДРШКА У ОБРАЗОВАЊУ – ПО ИОП-у

Ученик коме је потребна додатна подршка у образовању оцењује се у односу на остваривање циљева и стандарда постигнућа у току савладавања индивидуалног образовног плана или у односу на прилагођене стандарде постигнућа при чему се вреднује и однос ученика према раду и постављеним задацима / захтевима предмета у складу са његовим способностима.

Оцењивање ученика по ИОП-у 1 се врши на основу ангажовања и степена остварености постојећих стандарда и очекиваних исхода, уз прилагођавање начина и поступка оцењивања.

Оцењивање ученика по ИОП-у 2 се врши на основу ангажовања и степена остварености прилагођених циљева и исхода, уз прилагођавање начина и поступка оцењивања. Вредновање је усмерено на подстицање ученика на активно учествовање у настави и ваннаставним активностима, развијању његовог самопоуздања и осећаја напредовања.

Уколико ученик стиче образовање и васпитање по ИОП-у 3, оцењује се на основу ангажовања и степена остварености прилагођених циљева и исхода, који су дефинисани у персонализованом плану наставе и учења, уз прилагођавање начина и поступка оцењивања. При евалуацији ученика који раде по ИОП -у, примењује се индивидуални приступ у сарадњи са педагошко-психолошком службом.

ФОРМАТИВНО И СУМАТИВНО ОЦЕЊИВАЊЕ УЧЕНИКА:

ПРОВЕРА ОСТВАРЕНОСТИ СТАНДАРДА УЧЕНИЧКИХ ПОСТИГНУЋА (ОСТВАРЕНОСТИ ИСХОДА)					
Шта пратимо			Поступак и инструменти оцењивања	Критеријуми	Време
Степен остварености циљева и прописаних,	Процењују се: вештине изражавања и саопштавања; разумевање, примена	Оцену одличан (5) добија ученик који: – у потпуности показује способност	- Свакодневно бележење активности ученика на часу	Број јављања: За јављање + За јављање више пута ++ За давање комплетног,	Свакодневно бележење током године

односно прилагођених стандарда постигнућа у току савладавања програма предмета;	и вредновање научених поступака и процедура; рад са подацима и рад на различитим врстама текстова; уметничко изражавање; вештине, руковање прибором, алатом и технологијама и извођење радних задатака.	трансформације знања и примене у новим ситуацијама; – лако логички повезује чињенице и појмове; – самостално изводи закључке који се заснивају на подацима; – решава проблеме на нивоу стваралачког мишљења и у потпуности критички расуђује;	у свеску евиденције наставника - Усмено одговарање, свеска евиденције наставника -Редовност доношења домаћег, свеска евиденције - Писане провере, свеска евиденције - Групни рад (посматрање наставника, излагање група), свеска евиденције Рад у пару (посматрање наставника, излагање парова), свеска евиденције -Сналажење на зидним сликама, шемама	потпуног одговора на тежа питања +5 Ко не зна одговор -	
		Оцену врло добар (4) добија ученик који: – у великој мери показује способност примене знања и логички повезује чињенице и појмове; – самостално изводи закључке који се заснивају на подацима; – решава поједине проблеме на нивоу стваралачког мишљења и у	наставника, излагање група), свеска евиденције Рад у пару (посматрање наставника, излагање парова), свеска евиденције -Сналажење на зидним сликама, шемама	Учесталост по месецима	Пресек стања по тромесечју
				Свеобухватност одговора Сналажење на зидним сликама, природном материјалу Хоризонтално и вертикално повезивање градива	По потреби, бар једном у полугодишту
				За три недоношења домаћег -1 у свеску Прегледање свески	Свакодневно током године праћење/ пресек стања за тромесечје На крају наставне године

		знатној мери критички расуђује			
		<p>Оцену добар (3) добија ученик који:</p> <ul style="list-style-type: none"> – у довољној мери показује способност употребе информација у новим ситуацијама; – у знатној мери логички повезује чињенице и појмове; – већим делом самостално изводи закључке који се заснивају на подацима и делимично самостално решава поједине проблеме; – у довољној мери критички расуђује; 		<p>Бодовање:</p> <ul style="list-style-type: none"> 35-49%-2 50-74%-3 75.89%-4 90-100%-5 	Након сваке теме
		<p>Оцену довољан (2) добија ученик који:</p> <ul style="list-style-type: none"> – знања која је остварио су на 		<p>Сарадња у групи (сви чланови су укључени, сви имају задато забележено у свескама...)</p>	По потреби

		<p>нивоу репродукције, уз минималну примену; – у мањој мери логички повезује чињенице и појмове и искључиво уз подршку наставника изводи закључке који се заснивају на подацима; – понекад је самосталан у решавању проблема и у недовољној мери критички расуђује;</p>		<p>Степен знања свих чланова групе Квалитативно и квантитативно процењивање резултата рада група (пано, табела...)</p>	
		<p>Недовољан (1) добија ученик који: – знања која је остварио нису ни на нивоу препознавања и не показује способност репродукције и примене; – не изводи закључке који се заснивају на</p>		<p>Прва три пара која ураде добијају +5</p>	<p>По потреби</p>
					<p>На крају школске године</p>

		подацима; – не расуђује критички			
Ангажовање ученика у настави.	Одговоран однос према раду, постављеним задацима, и исказано интересовање и мотивацију за учење и напредовање. активно учествовање у настави, сарадњу са другима	– показује изузетну самосталност уз изузетно висок степен активности и ангажовања (5)	Вођење евиденције од стране наставника о: -Броју јављања на часовима -Броју успешности у групном раду, раду у пару	-Све што је рађено на часу налази се у свескама -Број и квалитет добровољног учешћа у разним наставним и ваннаставним активностима (такмичења, израда паноа, кратко предавање, вођење квиза, израда асоцијација...)	-Пресек стања по тримесечјима
		– показује велику самосталност и висок степен активности и ангажовања.(4)	-Учешћу на такмичењима, посета културно- историјским институцијама		
		– показује мањи степен активности и ангажовања.(2)	-Несебичном пружању помоћи другим ученицима.		
		– не показује интересовање за учешће у активностима нити ангажовање (1)			

НАЧИН ПРИЛАГОЂАВАЊА ПРОГРАМА НАСТАВЕ И УЧЕЊА

1. УЧЕНИЦИМА КОЈИМА ЈЕ ПОТРЕБНА ДОДАТНА ОБРАЗОВНА ПОДРШКА:

- просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих...)

- што већа индивидуализација nastave, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и надареним ученицима

- размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи...

- коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја

- и све друго што ће се применити у складу са конкретним случајем

Педагошка документација која је израђена за ученике којима се пружа додатна образовна подршка налази се код предметног наставника/учитеља и у педгошко-психолошкој служби школе.

2. УЧЕНИЦИМА СА ИЗУЗЕТНИМ СПОСОБНОСТИМА

Идентификација ученика, прилагођавање садржаја кроз индивидуализован приступ и примену диференциране nastave како садржаја, тако и метода рада.

Педагошка документација која је израђена за ученике са изузетним способностима налази се код предметног наставника/учитеља и у педгошко-психолошкој служби школе.

ПЛАН ПИСМЕНИХ ПРОВЕРА (ПО НАСТАВНИМ НЕДЕЉАМА):

Иницијални тест: 2. наставна недеља.

Контролни задаци: 7. 16. 25. 34. наставна недеља.

ПРОЦЕНА ОСТВАРЕНОСТИ СТАНДАРДА

ПРВО ПОЛУГОДИШТЕ: 16. НЕДЕЉА

ДРУГО ПОЛУГОДИШТЕ: 34. НЕДЕЉА

Напомена: План писмених провера је подложен променама и биће прилагођен условима рада.

Напомена: Другим и четвртим контролним задатком (полугодишњи и годишњи тест) проверава се степен остварености стандарда.